

МАТИЦА.

ЛИСТ ЗА КЊИЖЕВНОСТ И ЗАБАВУ.

ИЗЛАЗИ:

десетог, двадесетог и последњег
дана свакога месеца на табаку и по.

ПРЕТПЛАТНА ЦЕНА:

на год. 4. ф., на по год. 2. ф. на три
мес. 1. ф. Рукописи се не враћају.

Р О Б Љ Е.

К дивној слици Јарослава Чрмака: „Робље, Херцеговина 1863“ у
краљ. музеју у Бруксели.*)

— Јесте л' вољни гледат' наше јаде,
Веље јаде на простору малом:
Приступите овој слици дивној.
Сузама је она насликана,
Сузама ћу вам је тумачити
И она ће сама бесједити
О голему рода мога јаду,
И вама је ронит' сузе горке;
Никада вам с ума саћи неће.

— Шта то виде мутне очи моје? —
Гле, на гори пустој, каменитој,
На све стране развалине саме,
А по њима процвјетало цвјеће.
Та како би по камењу растло? —
Није ондје процвјетало цвјеће,
Већ је кита на развале пала,
Кита цвјећа недавно убрана,
Драгомиљем неком намјењена.
Тек убрана, веће изгубљена,
И скоро је њојзи увенути.

Чије цвјеће, чије драгомиље?
По чијим ли рудинама растло?
Чије ли га одгојиле руке,
У мирисну дивну киту виле?
Кому ли га од милоште дале?
С чих њедара опануло ондје?

— Очи моје да л' ме не варате?
Чини ми се наше горе лишће!
Наше цвјеће, наше драгомиље!
По србскијем рудинама растло!
И србске га одгојиле руке!

Ал' ми нешто јадно срце слути:
Н'јесу л' туђе убрале га руке,
У мирисну дивну киту виле
На разбоју, за росе кржаве?
С мог ли рода срца онануло?

— Очи моје, јасно погледајте!
Шта се вије око ките цвјећа?

*) Шест дјевојака србскијех повезанијех коноцима, заробљене по Ба
шибозуцима, који их воде у Одрин (Једрену) на пазар за турске
хареме.

Гле, змија се око њег' савила!
 Мрки вуци вребају са стране!
 Шта ће вуци с дивном китом цвјећа?

Очи моје, јасно погледајте!
 Очи моје, сузе прол'јевајте!
 То је наша грдна рана стара!

Није оно једна кита цвјећа,
 Нити змија око ње савита,
 Већ конопци око ките дивне,
 Ките дивне србских дјевојака;
 Зла коб робства њих ми укубила.

То мог рода цвјеће одабрано
 Из мајчина крила потргано,
 Конопцима круто повезано.
 То су Турци, а не мрки вуци!
 Мили Боже, камо твоје стрјеле!?

Робље моје, грдна рано моја!
 Робље моје, шта си Богу криво? —
 „Ја сам криво Богу, да сам живо.“

Робље моје, шта је теби жао? —
 „Жао ми је живу у гроб поћи.“

Робље моје, кога ћеш да љубиш? —
 „Бритку сабљу желим да пољубим.“

Аман Турци, ако Бога знате!
 Тужном робљу раздрјешите руке,
 Не мучите дјевојачког тјела,
 Е на муке не роди га мајка.
 Ено крвца коноп обалила,
 За конопце н'јесу оне руке.
 Пустите нам робље драгоцјено,
 Ми ћемо га измјенити златом. —

„Вала, море, робља вам не дамо,
 „Док је наше на рамену главе.

„Ова роба за турске пазаре,
 „Е нам ваља да нам Турке рађа.“

Аман Турци, ако Бога знате!
 Међ вукове не гоните јањце.
 Пустите нам робље драгоцјено
 На пазаре гон'те нашу стоку;
 Траж'те, аге, што је вама драго. —

„Цуки, болан, ту није пазара! —
 „Азурала, кићене дјевојке!
 „Далеко је до Једрене града.
 „Чекају нас многе муштерије
 „Да купују робе драгокупе.
 „Азурала, кићене дјевојке!“

Робље красно, давор рано моја!
 Красота је сва кривица твоја! —
 Дарак неба и паклена жртва! —
 С красоте је теби погинути.
 Ти одлазиш, о света остаје,
 Сустигнут' ће злобие отмичаре,
 Ако Бог да и срећа јуначка.

Одагнаше робље у сужањство
 Ка бијеле на месницу овце.
 Чујте, чујте гдје нариче тужно:
 „Ој давори, тужна срећа наша!
 „Мили Боже, големе невоље,
 „Мили Боже, големе срамоте,
 „Под насиље бити турском љубом,
 „Робињцом у земљи незнаној,
 „Покрај многе браће своје живе.“

Чуј, помагај! Ено одведоше
 Дивно робље у земљу незнапу!
 Шта стојите, браћо моја драга,
 Шта стојите, а не отимате
 Чисте жртве из нечисте руке?
 У потјеру злобним отмичаром!
 Крв нек лије, ком' до Бога није! —

Стан'те Турци! Тако л' се пазари И по земљи гиздаве дјевојке;
Крвљу нашом, крету на срамоту? Па шта Бог да и срећа јуначка!

На разбоју ево вам пазара! Тко је витез, тко ли добар јунак,
Чик на мејдан! Тако л' се пазари? Нека наше бритку сабљу своју.
Чик на мејдан, женски отмичари! Наста ора, ваља војевати
Да сабљама земљу дијелимо За крет частни, и слободу златну.

Ог. Утјешеновић — Острожински.

МАЛА ГРОФИЦА.

Написао Октав Феље.

(Наставак.)

III.

20 септембра.

Примио сам твоје писмо. Ти си ми, до душе, красан пријатељ, каквог ћеш мало наћи на свету. Али како су то детињарије од тебе? Што те наведе, да се тако нагло вратиш? Ништа, пушта мора, која учини, да си две ноћи узастопце чуо мој глас, где те у помоћ зове. Ето, то су жалосни плодови проклете немачке кујне! Шалу на страну, Павле, ти си прави патник. Па ипак си ми у твом писму рекао и такве ствари, које су ме дирнуле до суза. Не могу ти одговорити по жељи својој. У мене је срце осетљиво, али реч сухопарна. Никада никоме не могу рећи: ја те волим. Има неки завидљиви демон, који учини, да свака њежна реч ладна излази преко мојих усана и да се одмах у жаоку претвара. Али, хвала Богу, ти ме познајеш.

Долази ми као да ћу те још и на смех нагонити као ти мене на плач. Нека га, тим боље. Да, оно што се са мном у шуми збило, неје остало на празно, ма да ми то ни најмање не годи. Сва несрећа, што си слутио да ми прети, постигла ме: буди дакле миран.

Сутра дан после оног кобног догађаја, прва ми је брига била, да опет задобијем пређашње поштовање у својих домаћина, те им приповедим од своје драге воље све, што ми се год занимљиво десило у бегању. Видех, где стадоше размишљати о мом казивању, а особито домаћица ми је хтела да падне у несвест од тешка смеха. Никада под небом неје ме ништа тако немило дирнуло, као та неотесана радост краваричина.

У име доказа, да сам им опет задобио наклоност, запита ме млинар, да ли сам ловац, па дохватив с клина забрђалу пушку, даде ми је у руке и стаде хвалити убојите особине тога оружја. Ту услужност му примим токорсе с великим задовољством, јер ми никада не могаше срце поднети, да ма чим на свету вређам људе, који мисле, да ми указују како љубав. Упутим се према шуми, што покрива брежуљке, носећи као копље ту поштовања достојну убојиту справу, која ми се збиља чињаше веома опасна. Седнем на ледину, пушку метнем уза се и забављам се терајући камењем младе куне, што но долажаху, да се играју главом око бојне справе, за коју им ја не могах добар стајати. Нека је хвала мојој опрезности, што се за цео сахат, док трајаше лов, не догоди никака несрећа ни дивљачи ни мени.

Да ти право кажем, беше ми мило, што ћу ту пробавити време, кад ловци из дворца обично излазе на поље, а несам се ни мало бринуо, да ли ћу се тога дана сусрести шњима. Око два сахата по подне подигнем се са мајчиних душица и метвица, на којима сам лешкао, уверен, да се већ немам бојати никака неповољна сукоба. Вратим шоцу млинару, који се нађе мало у чуду, када ме виде празних руку, или може бити још више с тога, што долазим — жив и цео целцат. Одем те седнем у прочеље од довратница и станем довршивати воденим бојама општи поглед на развалине. То ће бити величанствена слика, која ће се морати допасти министру.

Био сам се задубио у свој посао, када ми се учини као да чујем, много јасније него ли обично, онај коњски топот, који ми од оне моје незгоде непрекидно зујаше у ушима. Живо се обазрем и погледим непријатеља на двеста корачаја од себе. За овај пар беше у оделу за варош, и чињаше се, као да се подигао у просту шетњу. Дружина му се умножила с неколико мушких и женских новака и изашла је доиста угледна чета. Ма да сам се из далека приправљао на овај састанак, ипак ме је немило дирнуо и не могах, а да не пожелим у недођин те неуморне бесposличаре. Међу тим не беше ми ни на крај памети, да им се уклањам: од ономад још прошла ме је воља на бегање док сам год жив.

Што ми се коњаничка чета ближе примицала, то све јасније могах разабрати, како загушује смеј и како нешто шушка међу собом. Лако се могло погодити кога се све то тиче. Морам ти исповедити, да ми је мало узаврела крвца, ал' ја за то опет наставих мирно свој посао, не скидајући очију с њега, ма да сам за то опет јако пазио на све што се збива иза мојих леђа. Чињаше се,

као да је дружиница наумила, да ме штеди с моје несреће; јер у место да удари стазом, којом се напречац долази до манастирских развалина, сврну мало на десно и прође тихо. Један једини између њих одлучи се од осталог друштва и скренув на страну заустави се на једно десет корачаја од мене. Ма да сам нагао главу на посао, опет сам осетио оним неким тајним унутарњим зором, што га сваки познаје, да ме око људско гледа. Дигнем очи као нехотице, али их одмах и оборим. Тај хитри покрет беше ми довољан, да у том радозналом посматрачу опет упознам први узрок својих неприлика — младу женску с плавом перјаницом за шеширом. Стајала је седећи на коњу, главу је у вис дигла, и у полак затвореним очима посматраше ме од главе до пете дивном дрзовитошћу. Из почетка мишљах, да ми се из обзира према spolu њеном не треба бранити од безобзирне радозналости јој; али за неколико тренутака додија ми оно њено гледање, те дигнем слободније главу и упрем очи у очи, углађеном озбиљношћу, али непомичном сталношћу. Она порумени, а ја то видећи поздравим је. Она ми поздрав прихвати и лако се поклони, па је после у ловачком скоку нестане под сводом старе цркве. Тако остадох момак на мегдану и јако сам се веселио, што ми испаде за руком, да збуњим тај мали створ, а тиме сам сигурно велике заслуге себи стекао.

Јахање по шуми једва трајаше двадесет тренутака, и на брзо видех сјајну чету, где без реда излази кроз довратнице. Ја се на ново учиним као да сам задубљен у свој посао, кад ал' се још један витез одлучи од друштва и стаде ми се приближавати. Беше то човек повисока стаса, и носаше плаветну хаљину, која је као у војника испод грла била закопчана. Он је тако управо према мени ишао, да сам морао посумњати, да је науман да ми погази сву справу, па да тиме женске на смеј наведе. С тога узех га добро на око, мотрећи га крадимице, али живо. На моју велику утеху заустави се на два корачаја пред мојом столицом и скиде шешир. — Господине, рече ми гласом отвореним и пуним; хоћете ли допустити, да вам погледам цртање? — Ја му вратим поздрав и главом му повладим, па онда наставим свој посао. После кратка тиха разматрања похвали ме незнани витез с неколико речи, па ми онда рече: — Допустите ми, господине, да рекнем коју у похвалу вашег дара: њему ћемо се без сумње морати захвалити, што ће се спасти ове развалине, које су урес целој нашој околици. Ту се већ морадох оканити свога заустезања, које би од тога часа наличило дечинском јогунству, те му одговорим, да сувише лепо оцењује први надрт човека невештака,

који тек за вештине мари, да у осталом живо желим спасти те лепе развалине; али да ће ми најозбиљнији део задатка мога остати може бити по све незнатан, што не могу нигде да нађем повесничких бележака, ма да сам их тражио по писмарницама главнога места.

— На моју част, господине, то ми је јако мило. Ја у својој књијници имам један део писама тога манастира. Дођите, па их прегледајте по својој драгој вољи. Ја ћу вам за то бити захвалан. Захвалим му се мало збуњен. Пожалих, што то не знадох пре, а сада сам се бојао да ме не позову натраг у Париз писмом, којег очекивах од дана на дан. Међу тим устанем, да му то одговорим, пазећи да углађеношћу свога држања накнадим оно, што беше у речима неугодно. У исто доба почнем повољније судити о мом питању. То беше старац широких прсију, који као да је још крeпко носио брeме од шeстдeсeт година. Његове плаве ни мало неупале очи изражаваху најотворенију доброћудност.

— Хајд', хајд'! рече, да говоримо искрено. Ви не ћете да се мешате с оном четом тамо, коју не могох уздржати, да не почини лудорије, за коју молим да ми опростите. Ја сам, господине, марки Малује. Срамота не остаде ни онако на вашој страни. Ми вас хтедосмо видети, а ви се не дадoste. Последња беше ваша. Што тражите дакле?

Ја се не могох уздржати од смеха, слушајући како се пријазно тумачи моје жалосно страдање.

— Ви се смејете, прихвати стари марки; тако ваља, ми се разумемо! А ко за што не би дошли и провели неколико дана у мом дворцу? Жена ми је рекла да вас свакако позовем. Она зна подробно све што сте јуче претрпели... Моја је жена добра као анђео. Неје више млада, увек болује, и слаба је као дах — али прави анђео. Ја ћу вас сместити у својој књијници, па ту можете живети као пустињак, ако вам то прија. Боже мој, ја видим да сте ви човек у послу, па се бојите мојих чворака... Ви сте човек озбиљан... познајем ја људе од те врсте,.. али вам кажем, да ћете се имати с ким и поразговарати... Моја је жена пуна духа, а и ја баш несам без њега. Ја велим већбати тело: потребно је за здравље, ал' ме за то одмах не треба држати за звера... До беса, то никако... Ви ћете ми се још чудити. Сигурно да марите за вист: играћемо се заједно... По свој прилици да сте за финији начин живота, као што се пристоји човеку од укуса и ума... Веома добро! Ако марите за добра јела, то сам ваш човек: имам прекрасна куvara, а за мало час два: један одлази, а други долази... ту ће бити знанствене

препирке, академиске борбе, а ви ћете са мном досудити награду. Је л' те? рече смешећи се и сам искрено што се тако забрбљао; је л' те, да остаје при оном што је речено? Да дођем по вас!

Сретна човска, Павле, који уме рећи: не! Само је такав човек прави господар од свога времена, од своје среће и свога поштења. Треба знати казати: не, и сиромасу, и самој женској, и самом старцу, иначе си на коцку метнуо своју љубав, своје достојанство и своју независност. Колике беде и невоље, колика страдања и колика недела морадосмо од праоца нашег Адама амо преко главе претурити а све само за то, што у одлучном часу не могосмо изрећи то: не.

Те су ме мисли салетеле јатомице, док сам размишљао о позиву маркизовом. Увидех им дубоку мудрост, и рекох: да! Тај кобни да, што ми однесе рај, заменив мирну, романтичну, слободну и мојој ћуди посве пријатну самоћу, тако згодну за рад, мукама боравишта, где но светски живот развија цело беснило своје бљутаве разузданости.

Замолим, да ми се да толико времена, колико је потребно за сеобу. Господин ме Малује остави, стисне ми руку и увераваше ме, да сам му се веома допао и да ће дићи на ноге оба своја кувара, да ми приправе славни дочек. — Идем, рече ми, да им навестим, да долази вештак, песник; то ће им разиграти машту.

Око пет сахата дођоше две слуге из дворца по мој мали пртљак и рекоше ми, да ме кола чекају на врху брежуљка. Опростим се са својом ћелијцом, захвалим домаћинима и изгрлим им дечурлију, онаку неопрану и неочешљану. Свима је жао било што одлазим. И сам сам био тужан, невесео. Не знам што ме је то особито везивало за ту долину, али ја је оставим тужним срцем као да остављам домовину.

Сутра, Павле, данас не могу више.

(Наставиће се.)

ПОЗДРАВ БРАЋИ И.

Света вера, правда, право иште: Не љубите милоснице, љубе!

Соколови ајд'мо на бојиште! Не чујете л' како јече трубе?

Побратиме, пријатељу, друже: Будите се: соколи, ајдуци!

Старо, младо, устај на оруже! Бедној раји ланци су на руци.

Не чујете л' звекет од анџара :	Доста беше суза и ридања ,
Не чујете л' рик од абердара ?	Доста беше тешка робовања ;
Будите се : за правду и право :	На оружје !.. живети ил' мрети
Проклет ко би и сад задоцњав'о !	Зулумћар нам с нови ланци прети.
Тробојна се бандијера вије,	Нека ричу гласни абердари ,
У жилама врела крвца врије ;	Нек севају срдити анџари !
Устане ли огорчена раја	А ко с нама сад у ватру неће :
Биће чуда , покора , белаја !	Поред жене нек вретено креће.
Устаћемо , згинућемо редом	Нек потоком тече крвца врела ,
Без јаука , веселим погледом :	Нек не буде од нас ни пенела ;
Ал' нећемо дати наших права :	Ал' над гробом васцелога рода :
Па нек падне и последња глава !	Нек се каже : ту лежи слобода !

У Баји.

Мита Поповић.

ЕМАНЦИПАЦИЈА СРПКИЊА.

Јавно предавање

ДРАГЕ ДЕЈАНОВИЋА.

Еманципација женскиња значи ослобођење њино из очинске или мужевљеве потчињености, које их скучава у њиховом умном и раденом напредовању.

Што се тиче тога, код нас су женскиње још готово у ропском стању, које их тако страшно скучава и понижава, да несу у стању ништа саме измислити, ништа саме собом урадити, него где које мисле да су као нека немоћна створења, па ако им ко што замисли и уради, оне само примају готово да уживају, а где које опет мисле, да су нешто још више од људи; оне мисле да су одарене неким чаробним преимућством, па да само дочекују све готово, и опет као и оне прве да уживају, а то су оне жене, које држе сву своју срећу у својој лепоти.

Али нека ниједна сестра не помисли, да су нас мужеви заробили. Ми несмо робиње наших мужева, то не; ми смо се заробиле и саме својим предрасудама, које добисмо од рђавог васпитања наших родитеља. Формално је то васпитање по нас добро, јер се може боље дембелисати, а и не узимамо на ум, до чега нас то дембелисање обично одводи.

Тако је то било и код страног женског света, док су још у том стању биле у ком смо сад ми. Све су до скоро мислиле

исто тако, као што и ми сад мислимо и чинимо, али се скоро пробудио код многих њиних жена дух напредовања, па већ до те мисли дођоше да женскиње у данашњем скученом стању не могу никако остати.

Њихове умне женскиње осетише, да морају неке промене у животу и делању женскога спола наступити.

Тако у Немачкој неке младе женскиње, а у Енглеској и Америци заједница женскиња покушаваше еманциповати женски свет, па једне грамзе за неограниченом слободом; друге опет веле, да би им требало још већма поље слободе сузити; треће веле, да у спољашности има нечет, што се мора поправити, или баш са свим уништити; а неке веле опет томе са свим противно, т. ј. да овде као и у свима другим случајевима поправљање спољашности утемељиће се од самога себе, чим се унутарњост поправи. И ове последње рекли би као да најправије имају.

Пре него што би опширно наше мњење о томе изrekli, пођимо најпре да прегледамо оно, што те умне жене предложише за поправљање женскиња, проучимо малко њихово умствовање, исцрпимо из њега што буде пробитачно за нас и потражимо узроке, за што се то тако споро и тешко дају остварити та њина мњења?

Оне које беху за неограничену слободу женскога спола, беху сасма претеране. Поред осталог мушкарања оне беху и тога мњења, да и саму одећу женску мушком замене. Али ту несуде саме могле срцу и мњењу своје савршено задовољства наћи, а камо ли да се свет тиме поправи, кад одећа не доноси срећу и мир једној кући. Да је то мњење рђаво било, то нам сведоче и саме те женскиње, које предлоге даваше. Оне су првом приликом натраг ступиле у скучени круг брачног стања, а и по себи се разуме, да су лепе утегнуте мушке одеће одмах позбациле, чим су спазиле на себи мајчино стање, чим су увиделе, да им крупније тело у њима не изгледа више лепо и пријетно. Са мушком одећом позбацише и неограничену своју слободу.

Пођимо даље!

Рекосмо да је било и таквих мњења, по коме женскиње треба још већма скучити, и које би силом хтеле да понове оно ниско бесвесно стање пређашњих столећа што га је само време мало по мало избрисало и уништило.

Ово је још рђавије мњење од првог које женскињу понижава, као да неје човеку равно створење. Ово би горе било него код многих наших мајака, које своје одрасле ћери у дечију одају шаљу, те бујно развијено тело силом утежу у детињу хаљини-

уништила би се страст за спољашном сјајношћу, јер она долази само од беспослице.

Спољашњу сувишну сјајност требало би да свака Српкиња сматра као жиг лењости, раскоштва и неспособности! Тиме би се више породица спасло од пропасти, јер би онда једаред за свагда умукла горка жалба и јадиковање, које се данашњим даном од свуда проноси због наоачког и скученог женског васпитања, које се састоји у нерадњи, моди и великом раскоштву.

Колико ми видимо оцева који погнутим главама, снуждени признају сами себе за несретне људе, а кад их когод запита: с чега? Одговориће му јадикуюћи да су га многа женска деца опколела. — И то је цела истина! Тај отац има потпуно право то брижљиво и очајно рећи, јер кад погледамо у будућност својих ћери којима је цветно доба тако кратко, види наочиглед да им се сав живот без икакве цељи и радосне будућности указује.

Наше девојке све се ређе удају, јер се мушки слабо жене, па и они мушки, који су ради у брачну свезу ступити, ради су са женом да добију толико мираза које је једнако целом његовом стању, или ако је човек сиромашин, рад је да добије за жену таку женскињу, која ће му стање знатно побољшати. А за што то? За то што мушки добро познају данашњи женски свет, уверени су да доводе невесту, која ће им донети са собом грдан трошак а заслуге никакве. Људи мисле и на подмладак, ал' женскиња кад ступи у брак, ни за тај свети њен позив неће да зна, и ако помисли кадгод, стресе се, јер га не жели. Она само то зна да је стекла мужа и храниоца. Ето, и то је узрок што се женскиње слабо удају!

У нашем народу може се рећи половина има женскиња, јер кад погледимо у живот наших тежака, видимо да им жене и ћери тако исто вешто и неуморно раде онај исти посао који и мушки раде, и са те им је стране живот осигуран. Наравно, да и они опет имају других страшних мана које нам народ уназађују. Због њине радње живот и будућност им је у брачном животу с цељу скопчана, па је за то сјајнија, јер видимо да још непрестано имућни момци за жене траже само здраве раденице које ће се с њима у послу надмећати, па ма оне како сироте биле. Противни овоме случајеви врло се ретко догађају.

Али друга нам половина наших женскиња јадно стоји. У њима су само чиновнички, трговачки и занатлијски сталези. У тим сталезима женскиње нам у најочајнију будућност погле-

дају, јер им оцеви и мужеви дотле уживљења дају док у њима траје за рад снаге и потребна здравља, а кад им се оцеви ил' мужеви поболу, те постану за сваки посао неспособни, или им они помру, онда удовице и женска сирочад обично постану снажни просијаци, јер су им незнањем и невештином руке везане, ал' им опет за то морамо делити макар што су здрави и читави. За љубав њиховог незнања и невештине стварамо им фондове, који ће их у њиховој нужди прихватити, те тиме све више дајемо им прилике противити се раденој еманципацији. Али надање нас теши, да ће се и ти фондови, кад се већ један пут женски свет радено еманципује, на друге много потребније и племенитије цељи обратити.

(Наставиће се.)

ЈЕДНА СЛИКА ОД ЈАРОСЛАВА ЧРМАКА.

Зиме год. 1869 бијаше у кући задруге бечкијех умјетника на оглед изложена једна осредње величине слика од Јарослава Чрмака, гласовитога сликара ческога, која је и ту обратила била на се велику позорност, а купљена је већ на парижкој великој изложби год. 1867. за 20,000 франака за кр. музеум у Бруксели. Хоћу да проговорим обширније нашем свијету о тој слици; еле је она узета из живота народа србскога у Турској и права је слика и прилика жалостне народне судбине наше. Предмет је овој слици тај, како два Турчина, башибозука, год. 1863. гоне киту заробљенијех дјевојака србскијех из Херцеговине, конопцима повезане, те иду с њима на пазар у град Одрин, (Једрену, Adrianopol), да их ондје продаду за хареме турске; а насликане су како почивају на свом жалостном путу на развалинама разоренога мјеста некога на високој гори. Ова је слика израђена тако вјешто и у духу праве умјетности сликарске да је се нагледати није моћи. Буд ли она учини голем утисак на свакога гледаоца, како не ће да учини на срце и душу нашу већ по избору предмета, кад нам у њој схваћа дух и око управ отровни цвијет историје турскога зулума од Косова до данашњега дана. Ова слика говори нам огњенијем језицима о несносном понижењу и пропасти народа хришћанскога у оном крају, те нехотице пробуђује у срцу нашем чувство горкога бола и освете против нечувена окрутничтва, непозната дан данас нигдје у образованом свијету.

Критика европска, особито у Францезкој, Белгији, Холандији и Њемачкој, увршћује већ Јарослава Чрмака међу најславније сликаре, а њемачкијем новинама бечкијем не може се на ино, него да му признаду генијални таленат у композицији и вјештину сликарску његовијех историчкијех слика, ма да се те новине по своме обичају врло одликују презирањем свега славенскога.

Од њемачкијех новина донесе „Silesia“ бр. 10. од 6. марта 1869. најобширнију, али уједно и најдуховитију и највјештију критику о поменутој слици „Робље“, и ту се говори међу осталијем овако: „Нећу да дирам у славу великијех умјетника новог сликарства, с Корнелиусом и Каулбахом на челу, ако отворено речем, да је ово једна од најважнијих слика нове сликарске школе. Смјелијем кораком попео се умјетник овдје на висину, гдје је растао лавор правијех генија сликарскијех, и он посегну руком за вијенцем неумрлости и већ му је чело њиме овјенчано.“

„У тој слици видјети је отрага десно развалине некога мјеста, али робље неће бити отуда, иначе би се оно обзирало за својијем завичајем. Вријеме је суморно, као да се приближује олуја, и сасвијем доликује јаду несретнијех дјевојака, које силно буде у срцу гледаоца дубоко сажаљење. Види се шест дјевојака, праћенијех по двама башибозуцима. Један сједи прекрштенијех ногу на прочељу, крупна, од сунчаног жара и зла времена као огорела људесина; покрај њега филџан од посркане каве, у десници чибук, а лијеву наслонио на цеврдан, дугачку пушку, коју је положио преко крила, на овире као јастреб на јато голубова на тужне дјевојке — а и не опажа, да му се угасила ватра у чибук. Његов друг (бити ће пак образ истога сликара) стоји с десна и наслонио се на стијену, па гледа на прочеље погледом преопунијем ужасна јада. Овај башибозук не има од Турчина на себи шта другога, доли одијела, а у лицу му (наравски из другога узрока) сијева чувство освете, која ће да постигне свакога окрутника; та глава пријети нешто, као глава Медузина тирјанину.“

„Средину слике обузимље тужна кита заробљенијех дјевојака. Дивнијех ли ти и племенитијех прилика красоте тијела и висине и преопуности душевнога бола, величине страдања! Једна дјевојка стоји повисоко, малко на стијену наслоњена. Црна струка (рубац) обузимље њезину дивну подобу, босонога, руке свезане и конопцем к земљи притегнуте, ипак као да су к молитви склопљене. Глава уздигнута, очи јој гледају небу, цуне горка бола, ма да се не опажа срчбе. Какова глава, какво око! Сјај мученички обасјава дивну прилику дјевичанску. Човјек би

клекнуо, те би јој се молио, љубио би јој свезану ручицу и полијевао би је сузама, те би јој очитовао љубав своју. Машио би мач те би ударио храбро на читав свијет за ову дивоту. Од страха за сигурност њезину пробо би јој груди, да је сачува од срамоте. Узвишена је у жалости својој.

„Посестриму у несрећи њезиној — другу дјевојку — срушила је жалост. Ова дјевојчица је њежна, бјеличаста прилика попут љиљана цвијета, претргнута навалом олује. Сломљена од бола душе своје стоји она (обучена у народно одијело србскијех дјевојака) главица јој клонула на груди, жаловита слика бола, кому овој њежној души одољети није. Мученицу покрај ње (прву) оборити ће борба њезина с болом, али ову ће оборити бол сам по себи; оној ће угаснути огањ очију сушнијем жаром душе, који силом узвраћа сузе, а овој ће оне изронити потоком. Она већ припада небу, ова већ сада црној земљи. — На десно је друга кита. На разваљеној зидини, на коју се прва мученица наслања, лежи уморна трећа, али крута дјевојка, такође у народном одијелу србском, стаса и узраста такова, који нехотице буди чувства похлепе и лакомости. Руке и ноге су јој клонуле, очи позаклопљене, као да хоће да заспи. Њезина се друга (четврта дјевојка) наклонила брижно нада њу, држећи је за руку. С умора тјелеснога као да је заборавила на бол душевни. — Трећа група двије дјевојчице, којијех слике сачињавају архитектонични савез између обијух првијех група. Ове двије дјевојчице више су дјеца и тијелом и добом и помишљајима. Једна је од умора и заспала, а друга стоји као нехотице знатижељна, шта ће да буде из њих.“

„Никада не виђех овакове слике“ рећи ми је с писцем ове критике — „која би тако силно била дјеловала на мене, и које сили управ одољети није. Ова је слика права трагедија, а сликар је ту и пјесник па уједно и повјестник (историк). У тој слици његовој читати је историју петстогодишњег зулума на истоку хришћанском, повјестницу проклетства и господства турскога.“

Тако критика честитог бечкога дописника у поменутих новинама; а мени не преостаје друго, него да обратим позорност нашега свијета на ову дивну слику нашега Јарослава (који је збиља наш брат Чех, и прави Славен и душом и тијелом, родио се у Златном Прагу год. 1831.) да је узмогне видјети бар гдјекоји нашинац, када којом срећом доспије у Брукселу, главни град краљевства белгијскога гдје се она налази. На жалост нашу отишла је прекрасна ова слика предалеко од народа и завичаја онијех несретница, које су биле предметом краснога рада Чрма-

кова, и који је рад огледало невоље њихове и наше. Сажаљевати је, што се није нашло начина и средства, да се нашем свијету сачува ова драгоцену управ „србска слика.“ Камо среће кад би се нашло воље од стране умјетника, а начина од стране наше, да се копија ове слике прибави за Биоград или Загреб. Може бити да би се за нас и нешто јевтиније постигла, еле при куповању оригинала натјецало се и краљ од Холандије па је тако понешто и скупља, него би морала да буде за нас, који нијесмо у стању да достојно наградиво тако славна умјетника.

Има начина међутим да наш свијет барем издалека упознаде красоту ове слике, а то је наиме тај, што се добива у Бечу (у књижари брата сликарева Чрмака, Schottengasse) красна повелика фотографија исте слике за оквир, те је баш вриједно, да бар њу набавља наш свијет мјесто којекаковијех другијех слика, које за нас никакве знаменитости не имаду; и свакому ће она сигурно на велико задовољство бити, а способна је веома да се дарује као драгомиље пријатељства и љубави, па уједно и као жива опомена на оно велико питање, које никому од нас с ума саћи нема. Толико је милине и духовнога интереса већ с фотографије ове.

Јарослав Чрмак живи у Паризу, али му је особито омиљео србски народ и његов живот, тако да је већ неколико пута, и на више година бивао и путовао по Далмацији, Црној Гори, Херцеговини, гдје је за рата Вукаловића и црногорскога на Турке ишао уз народну војску, па би у дажду турскога зрња пушчаног и у ватри боја хладнокрвно снимао и рисао слике, које би му се допадале, те је управ тада год. 1863 и нашао повода овој најзнаменитијој умо- и сликотворини својој.

Он је израдио већ много слика на гласу, особито из историје ческе, и оне су назначене на два мјеста у дјелу „Biographisches Lexicon“ дра Вурцбаха: међу осталијем насликао је прекрасно кнеза Николу од Црне Горе и кнегињу Милеву.

Како чујемо ради наш Чрмак још на двима сликама, које су посестрине ове горе описане, а то на једној слици „Отмица“, како Турци отимљу дјевојке, а друга је „У харему“, како Српкиња први пут ступа у проклети харем турски.

Овај славни умјетник учинио би нам велику повољштину, кад би се примио илустрације нашијех народнијех пјесама, пропутовавши још и Стару Србију трагом Гиљфердинговим и размотривши сликарске остатке по развалинама нашијех дворова, црква и манастира, особито у погледу старинскога одијела и старе архитектуре византијско-србске.

Тако подузеће ваљало би да се и од наше стране подупире колико више могуће на славу и дику нашега народа. То би био захвалан предмет умјетничкога рада исто тако, као што је илустрација св. писма по гласовитому сликару францезкому Дореу.

От. Утјешеновић - Острожински.

ПОДЛИСТАК.

Пероз.

Историјска новела, од М. Јокајије.

I.

Краљ Барам беше један од најславнијих персијских владара.

Држава му беше велика и силна, градови сјајни, војска јуначна, а млађахна љуба лена, као вечно премалеће.

Син му беше јединац, и зваше се Пероз, што се у њиховом појетичном језику каже „Фериз.“

Пероз беше леп, стасит младић; коса му беше густа и мрка, као кедрова шума; лице као ружа, очи као светли гранит, чело као мрамор, усне као пурпур, а мишице као челик.

Ал' која вајда, кад у лепом телу не беше душе? Младић од осамнаест година, па још ни искре жара не осећаше буди какве страсти; у лепом челу није ама ниједне мисли било, са пурпур усана ама једну наметну реч да је кадгод изустио, а стас му, што у оно доба могаше служити на углед каквом ахиловом — дрхташе, кад би се пред њиме повела реч о биткама; из шуме изгањаше га дивљач, пометаше пчела; па и деце се бојао, кад га је ова плашила.

Пероз беше сулудо, будаласто момче.

Краљ је очајавао. Кад год помишљаше на сина, дозиваше своје мудраце и маге; а ови се уморише у истраживању својих наука, да изгоне мрачни дух, што држаше у оковима таме и глупости душу младићеву — дозиваше врачаре ћа из Индостана, који се труђаху, да с потмулом свирком и окретним играњем потресу младићеву душу; скупиљаху мисирске чаратане, који га мазаху, кретаху, и у многобројним водама купаху; даље напојише га мађијским пивом, принашаху жртве боговима, мољаху се за њ, дизаху својим и туђим боговима храмове, ал' све у залуд. Пероз оста — Пероз.

Најзад казаше Бараму, да га пошаље у Грчку, јер тамо је легло

**

славних мудраца, који су кадри ех trunco направити Аполона; световаху му, да дозове једног од најмудријих и да му повери јединца, па ако му и овај не улије духа, онда не ће нико на свету.

Барам би драге воље дозвоа целу академију, само да му син не буде такав, — те смисли, ако један не буде успео, да позове све до последњег.

Академије, којима се повери избор најнаметнијег мудраца, хтедоше осветлати образ својој научености, те послаше вредног Епифана у краљев двор.

Епифан је на три корака мирисао на мудрост; кад стиже у Ктезифон, така је питања стављао мазима, да их на мах збуни превелика сјајност њихове глупости.

Краљ слепо вероваше, да ће Епифан пробудити дух у његовоме сину; он га одведе у врт, где се Пероз обично лепотом напajaше.

Било је баш у вече. Пероз се нехатно одмараше у тешкој безнослици, бленувши у ситне звезде.

Кад снази мудраца у белом плашту с дугом белом брадом пренаде се, и хтеде побећи.

— Перозе, а што бежиш од мене?

— Поплашио сам се; мишљах, да си бели (морски) медвед.

— Разликуј сталеже у природи, — учаше га мудрац. Морски медвед — *ursus maritimus* — иде у планиграде, а човек је голуждраво двоножно живинче. Овамо идем и ја. — А чиме се занимаш, Перозе, у овај пар?

— Занимам се.... ево гледам у звезде.

— А шта су те многе звезде? — запитаће мудрац, и приправљаше се, да развије сву своју наученост.

— Ситна кандила, што служе вилама, да не забасају на небо.

Мудрац с презорљивим презрењем гледаше на сулудасто момче.

— Не Перозе! Немој тако! Ове су звезде слике славних јунака, које дижу народи у небеса; оних седам звезда представљају овна, под овим с југа је кит, са свим на лево пада бик. Оне двадесет и две звезде оличавају лава; она хрпа издаје облик великог медведа, одмах до њега лежи и мали, а уз овог пружа се змај, што двадесет и пет звезда броји; она је пруга тамо јескуланова гуја, а она сјајна звезда заступа јастреба; до њега лежи лабуд с двадесет и четири звезде, а мало даље лисица с гуском; онде под оним белим шаром лешка морско свинче, а између њега и лабуда чиков. Ако ћеш још зеца, голуба и великога пса да видиш, можеш — ал' доцније. Еле сад кажи, шта је небо, а шта су звезде?

— Небо је простран котлац, — одговори Пероз, — пренуи свакојаких животиња, што на рукама и ногама имају пуно очију.

Енифан махну главом. То ће му се тешко моћи протумачити, мишљаше у себи; ваља, да најпре познам, какве појмове има о вери.

— А волиш ли ти, Перозе ван звезда, још што на небу?

Пероз је требао на то питање богове да спомене.

— Волим шарену дугу, — одговори Пероз безазлено.

— А! повиче мудрац, но нехте пропустити згуду. Па шта мислиш, шта је дуга?

— Дуга је огроман златан мост, по ком се виле силазе с неба на земљу.

— Слушај, Перозе, па упамти. Дуга није мост, већ кћи Тауме и Електре, служавка велике богиње Јуноне; а онај сјајни шар — тканица је, што остаје написана, кад богиња преко неба прелета. — Шта је дакле дуга?

— Дуга је широк нас, којом хоће једна огромно дебела богиња да се онаше, ал' је тај нас не ће никада обухватити.

Мудрац горко уздахну.

— О краљев наследниче! Како су ниски твоји појмови према високом достојанству твојем.

— Кога се тичу те речи? запита момче забленуто.

— Перозе, а зар ниси ти краљевић?

— Ја?... Ја сам настир шарених ленира.

— Кукавче! још ни себе не знаш, а прво је правило „*γνώθι σεαυτον*“ — познај сама себе. Пази, ја ћу те упознати са тобом, а кад ти сијне светлост у души, сирам те светлости познаћеш и сву емпиричку васијону; узимаш ли чиста појма о овоме, на мах ћемо приступити душевној васијони. Набистри дакле оно душевно својство, које мудраци пажњом зову, и које је средиште схватања и сећања, служавник пресудне способности, а контраст замишљености. — Ловећи једном твој отац Варам, ил' по варваски Барам, у перигорским шумама, сврне у једну колибицу, да дугаси жеђ од силног умора; кад беше на близу колибе изиђе му једна неописано красна девојка на сусреће... стас јој беше као у Венере, коса као у Веранике, чело као у Минерве, рамена као у Дијане, бедро као у Јуноне, ножице као у Лаодикеје...

— Како?... Зар их је позајмила?

— Не... то је сравање, јер је на њој све било, као на тим богињама.

— Немам част познавати госпођица.

— Дивна незнанка дода твој оцу крчаг хладне воде из извора, и док је он гасио жеђ пијући из крчага, непрестанце гледаше девојку, а у том гледању запламти у срцу његовом друга жеђ, што се зове — љубав. Заволевши девојку, узе је за љубавцу и она поста твојом мајком.

Пероз се грохотом насмеја.

— Зар је био слеп, кад неје познао моју матер?

Епифан се убезекну при том питању.

— Па шта?... настави Пероз, — ти рече, да му девојка беше непозната; а од куда, кад је оно моја мати била?

Епифан умуче, немајући више начина ни из етике, ни из дијалектике, нит' из метафизике, да му то разјасни.

Мишља: боље је оканити се такве тајанствене каквоће по оном мудром „грозим се од глупога,“ и настави даље приповетку:

— Сад чуј, и нек ти је поука, како је опасно и једном речју грешити против воље великана. Твој отац Барам беше најславнији стрелац свога доба; он изађе једном с твојом мајком у лов да јој покаже своју вештину у гађању. На сто корака пасаше једна сајга. Барам узе стрелу и рече, да ће је сајзи кроз врх уха пустити, е ће живинче помислити, да га уштинила бува. Тако и би. Стрела очеша врх уха, а живинче мишља, да га је ујела бува, и подиже стражњу ногу да се чеше, но у тај пар Барам пусти другу стрелу, и састави ногу и рог живинчета уједно.

— Кукавна сајга!

— Шта?... Место да се дивиш врсноћи твога оца, ти жалиш дивљач? Но твоја мати још је горе прошла. Краљ Барам чекаше, да га мати твоја дивећи се преузвиси са његове савршености, но ова га непојамном хладноћом предусрете примећујући му ово: с упражњавањем све се постизава. Твој је отац беснио од јада; таку покорност отказати силнима велики је преступ, за то и мати твоја с правом би кажњена. Намах је отера Барам од себе, затвори је у неком градићу на једном стрменом, несковитом брегу, одакле није ни корака даље смела корачити, и тако мораде за свој грех изван људских домашаја у грозној самоћи провести.

— А шта се даље с кукавном сајгом збило? — запита Пероз радознало.

Мудрац се сав уздрхта. Та зар је за то толико цедио сухе олуке високоучености своје, да га дере још пита шта се са сајгом збило?

Но он и опет сабере своје мисли, и мирно настави:

— Једном у лову, кад већ Барам заборави за своју љубу, забаса у шуми с неколицином својих пратилаца, па кроз лавиринтну шуму дође до неког стрменог и несковитог брега, на коме не беше друго, само орлова гњезда, и неке високе зграде. Нико не знаде какав је то градић, и коме се мили у пустој самоћи живети, где ниједне живе душе нема. Упуте се брегу, кад — ал' на један пут оназе диван женски створ, где на рамену целог живог вола носе ходећи сигурним корацама по стенама, као што би они ишли по равници. Барам и пратња му забленуто гледаху за оном женском, па удвоструче кораке, да је суетигну. Сад представи само то упрепашћење, када краљ у снажној жени виде своју прогнану љубавцу.

„Виш, — рече му жена, кад позна краља, — да се с упражњавањем све постизава; кад си ме прогнао, стадох дизати и носити младо јуне, и не пропустих дана, да то редовно неучиним; јуне је сваким даном све расло, а с њиме је и моја снага све већа бивала тако, да га виш и сад правом лакошћу дигнем и носим, ма да је већ во. Овако се побеђују препреке, овако се постизава свака намера у човеку.“ Шта је после тога чинио твој отац остављај твојој увиђавности, да погодиш.

— Е па за цело је наваљивао на мајку, да баци вола с леђа.

— Он загрли своју љубу, одведе је у дворе, и мете је себи уз колени, а благослов живота њиховог јеси ти, Перозе, који ћеш по краљевој смрти над свим његовим земљама владати; но донде одвешћу те у трем мудрости, да у њему будеш достојан друг стотинама епифанових ученика, који су сви сретни и благословени, јер је сваки које мудрац, које војвода, које сенатор. — Е сад познајеш себе, а познајеш и мене, кажи ми дакле шта сам ти све говорио до селе?

Пероз беспримерном зловољношћу бацаше сухо лимуново лишће у поточић, који крај њих протицаше, и љутито одговори:

— Причао си ми, да моја мати беше неиззната жена, па је одгајила јуне; а о теби рекао си, да си мудрац, који је одгајао стотинама њих људи.

Епифан бесомучно скочи с места на ком је чекао, и прибере широке боре дугачке тоге своје. Ни речице више не рече Перозу, већ у три оде краљу, и повиче:

— Светли краљу, — твој је син луд!

(Наставиће се.)

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

У уторак 18. новембра: „Јелисавета кнегиња црногорска.“ Драма у 5 делова написао Ђура Јакшић, за српску позорницу удесио А. Хаџић.

О самоме делу моћи ће се читати опширније разматрање у броју овога листа који први дође. За сада молимо читаоце, да се задовоље с извештајем о самој претстави.

Ми смо већ једаред напоменули једну значајну црту у нашој глумачкој дружини, која ујемчује све бољи напредак у разумевању приказивани дела; напоменули смо, да се обично вредност приказа поједине појаве равна по значају те појаве у самоме делу. У колико је то по себи добар знак по живост комуникације између глумца и публике, у толико је кадкад незгодно у оним приликама, где би глумачка радња имала да доуни негдекоју празнину у делу.

Тај се недостатак осетио особито у приказу јакшићеве Јелисавете.

Но пре свега морамо изјавити, да би овом приликом било сувише закте-
вати и од најдаровитијега и најмарљивијега глумца, да доуни све оно,
што је у самом делу незгодно. Једна од најзамашнији незгода у „Јелиса-
вети“ по сложну претставу долази одтуда, што је воља песникова при-
изради поједини особа била готово сасвим противна важности те особа и
њијовом положају у драмској архитектури. Носилица целе драме, и по
имену и по ствари прва особа у делу, израђена је најслабије. Од ње по-
чињући расти драмска вредност сваке особе готово у истој мери, у ко-
лико је по драмском положају даље од јуначице.

Драгиња Ружићка, Јелисавета, није можда никад имала мучнијега
зататка. Особито се онажала та мука у првим појавама, где није знала
из кога ће кремена да искреше мало ватре, ил' из милог сећања на Ве-
нецију, ил' из немила гледања своје садање околине. Ипак је први моно-
лог могао бити мало топлији. При крају се већ била толико загрејала,
да је невојмиве заносе неразложног очајања јелисаветиног могла прилично
застрти својим леним покретима.

Недељковићу, кнезу Ђурђу, већ је лакше било нацртати напраситог
вођеника лене и отменије Венецијанке; тако значаји у осталом њему као
да најбоље доликују.

Галантни Ђурашко није могао наћи прилагоднијег приказивача од
Ружића, који нам није затајао ни једне црте ни од заноса свога ни од
грешности му.

Телечки нам скоро није изазвао таког моћног акорда из трагични
жица своје природе, као у Радошу, те чисто незнамо рећи, у којој смо
појави осетили више снаге: или беше крпчији у прекипљивој жестици,
или дубљи у слабости очајања. Но добру вољу глумчеву разумећемо тек
онда сасвим, кад се обазремо, да је и сам песник израдио Радоша најбри-
жљивије, бар много већом вољом и срећом него Јелисавету.

Суботићев стари Вујо испунио је тешком верношћу песников нацрт,
у ком се још позјавише студије налази, и то, као што се види, из непо-
средног посматрања; но вредност облика тог више је тешка, народниена,
него драмска.

Зорић је из почетка могао бити мало поноситији Станиша, на би му
према томе и потомна жестина била одмеренија и нашао би ону меру одма,
које се овако тек у познијим појавама латио. У осталом је појавом и гла-
сом владао као обично.

С похвалом још нам је наспоменути Максимовићку, Марту, која се
својом кратком али својском улогом знала вешто користити.

Остали приказивачи нису ни у чему кварили склона. Маринковић,
Вавила, као да није био при најбољој вољи, можда и зато, што нас по-
следња му појава опомињаше на „сан на јави.“

На послетку се мора признати управитељу Хаџићу, да је удешај за

позорницу истина био немиличан, ал' ако није користио целини дела, јачачио га није оштетио. Само кад се већ толико брисало, ваљда нас је могао поштедити и „самум“ жарке Африке из уста иначе простјејше Црногорке Милке, Катице Савићеве. λ.

КЊИЖЕВНЕ БЕЛЕШКЕ.

* Гавра Вучковић, у Сарајеву, намеран је да изда књигу под именом: „Огледало правде.“ „У овој ће се књизи“, вели писац њезин, „најбоље огледати моћ колико је правда, овај најирећи (!) услов људскога бића до сада у овом вилајету по жељи његовог величанства Султана остворена. (!)“ *Risum teneatis amici!* Султан и правда! Мисли ли г. Гавра Вучковић одиета да се то двоје даде спојити? Ако то мисли, онда је он још једини, осим познатог одације султанског, који тако мисли, а сви остали милијони Срба друкчије мисле, и у тој мисли их је петстотинишња повесница тако утврдила да, ма сви најћенијалнији песници васцелога света стали у глас певати „оде“ султану, ма сви најћенијалнији писци васцелога света почели доказивати, „колико је правда по жељи његовог величанства Султана (у Босни) остворена“, ипак не би ни онога Србина, који се где год забацио у неком кутићу северне Угарске, па ма да се већ и у „православног Мађара“ претворио, — ни тога не би могао нико уверити, да се та два појма, султан и правда, дају спојити. Е па кад је тако, онда за што издаје г. Вучковић књигу, у којој тако што казује, или, ако је већ хоће да издаје, што се не окане „султана“ а не држи се једино „правде“, па онда је још можно, да му књига буде према наслову своме, а овако може она бити свашта друго пре само не „огледало правде!“

* Др Димитрије Деметер почео је од нове године у Загребу издавати недељни забавни и научни лист под именом: „Хрватски Сокол.“ Од забавних чланака доносиће он: „Кратке романи, новеле, приповетке, анекдоте, досетке, лирске песме сваке врсте, баладе, појетске приповетке, приче, басне, мање драматске шале и у опште драме, загонетке и. т. д. — а од научних: „саставке о отхрањивању особито женскога пола, којем је тај лист по најире посвећен, за тим цртице из природних наука, земљописа, путних описа, догађаје из повеснице по најире наше и сродних нам народа, животописе гласовитих мужева и жена домаћих и странацких.“

Први број овога листа донео је ове саставке: I. Из збирке песама Милана Вучковића. а) Дан и ноћ. б) Твоје очи. г) Моле смрт. д.) Небеско цвеће. — II. Путне успомене једнога покојника. — III. Хладнокрвној девојци. Песма В. Ђорђевића. — IV. Седа тетка. Хумореска. — V. О отхрањивању женскога пола. Од Јулије Бурова. — VI. Маркизин портрет. Роман од А. Бернарда. Превео из францеског Роберт Франковић. — VII. Госпођа пл. Круденер. Животописна црта. Од дра Л. С. VIII. Листак а) Књижевне вести б) Народно позориште.

БИБЛИЈОГРАФИЈА*)

Српске књиге.

ПОЛИТИЧНИ РЕЧНИК написао Владимир Јовановић. На свет издала уједињена омладина српска. Свеска А. Први део. Ахенски мир — Амортизација. 1870. Платонова штампарија у Новоме Саду. На вел. 8-ни, XI, 84 стр. Стоји 50 новчића или 5 гроша чарш.

У првом ће делу бити ови саставци: Ахенски мир, абдикација, Абисинија, аболиционисте, абсолютизам, абсолуција, ава, авантирање, аудитор, авоаје, автономија, ага, агалук, агенат, агенат дипломатски, агенат изазивач, подбадач, агенат трговачки, агенда, агитација, агитатор, агломерација, агнат, агрегација, агрикултура, адвокат, администрација, адмиралство, адопција, адреса, адријанопољски уговор, Азија, азил, азна, азнадар, ајдук, ајунтамијенто, академија, акламација, аколада, акредитовати, аксиома, акт, акт бродарства, актуар, акцентација, акцесија, акцесиони уговор, акциза, акција, Алабама, алајбег, Алгир, алдрмен, Алемани, алија, алијанција, алијанција света, Alienbill, алкада, алкохол, алкуран, алманах, алманах готски, Алтенбург, аманет, Америка, амандман, амнестија, амортизација, Амфикионија, анали, аналогича, анам, анархија, Англија, англиканска црква, Андора, анексија, анзеатски савез, аннати, аннуита, Anti-Corulaw-League, Антиле, антимионија, антиципација, Анхалт, апанаж, апелација, апенцел, апостазација, апостолски, апс, апотека, Аранска, арач, Арбанаска, аргентинска република, аренда пореска, ареонаг, арест, аристократија, аритметика политична, аркансас, артикул, артикули органични, архи, архива, архонти, асигнати, асиенто, асоцијација, асоцијација међународна за напредак друштвених наука, атентат, Attorney, аугсбуржке общте новине (Allgem. Aug. Ztg.) аудијенција, аудитор, ауктор, аукторитет, аулијски савет, ауспиције, Аустрија, ауто-да-фе, аутократија, аутор, ауторитет, Афганистан, афилијација, Африка, ахејски савез, аџно.

*) Да би ова библијографија што потпунија могла бити, умољавамо лепо све издаватеље и списатеље наше, да би нам љубав имали послати од сваке књиге, коју на свет издаду, по један примерак, или бар потпун наслов сваке књиге.

САДРЖАЈ.

Робље. Песма Ог. Утјешеновића — Острожинског. — Мала грофица. Написао Октав Феље. (Наставак.) — Поздрав браћи. Песма Мите Поповића. — Еманципација Срикиња. Јавно предавање Драге Дејановића. — Једна слика од Јарослава Чрмака. — Подлистак: Пероз. Историјска новела, од М. Јокајије. — Српско народно позориште: „Јелисавета кнегиња црногорска.“ — Књижевне белешке. — Библијографија.

Издаје: Матица Српска.

Уређује: А. Хацић.

Платонова штампарија у Новоме Саду 1870.